

Strategienota Centraal-Afrika (18 augustus)

Samenvatting

België onderhoudt diepgaande banden met Centraal Afrika. De betrekkingen met de regio vinden zowel plaats op het niveau van staat tot staat als op het niveau van de maatschappij (via de civiele samenleving, de diaspora, de academische wereld en de privésector). De expertise die hierdoor wordt opgebouwd, vormt de basis voor een realistisch en strategisch partnerschap op economisch, veiligheids, politiek, diplomatiek en sociaal vlak.

Ons land is een objectieve partner die, los van historisch schuldbesef of paternalistische gevoelens, de regio op de meest efficiënte manier bijstaat in de totstandkoming van duurzame stabiliteit en sociaaleconomische ontwikkeling op het Afrikaanse continent. Dit partnerschap moet tot wederzijds voordeel strekken. In het besef dat een louter bilaterale aanpak in de huidige internationale context niet volstaat, maar met de wens een leidende rol te spelen binnen het uitbouwen van een doeltreffende Europese en internationale strategie voor de regio, blijft België als 'honest broker' een rol vervullen bij het plaatsen van Centraal-Afrika op de internationale agenda. Door overlegde oplossingen in de hand te werken, via de betrokkenheid van de Belgische diplomatie in de problematiek van Centraal-Afrika, zal België zijn rol op het internationale economische en politieke toneel versterken.

Door met alle beschikbare ontwikkelingsinstrumenten in de regio prioritair aanwezig te zijn, steunt ons land een model van duurzame, inclusieve en op rechten gebaseerde ontwikkeling. De Belgische samenwerking is erop gericht een tastbaar voordeel op te leveren voor de bevolking waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan de allerarmsten. De actie voor ontwikkeling kan ofwel via een versterking van de staat gaan, als dat mogelijk is, ofwel via een versterking van de rol van de burger en de civiele maatschappij. De civiele maatschappij is een essentiële pijler voor de toekomst van de landen van de regio en een essentiële partner van de Belgische federale ontwikkelingssamenwerking in Centraal-Afrika. België zal ook blijven pleiten voor een verantwoord beheer en exploitatie van natuurlijke hulpbronnen.

Onveiligheid bedreigt de ontwikkeling van deze landen en de stabiliteit van het hele continent. De veiligheidskwestie in Centraal-Afrika is daarom één van onze kernbezorgdheden. Door de veiligheid van deze landen te versterken, dragen we ook bij aan de veiligheid van de EU en van België. Op diplomatiek vlak ijvert België dan ook voor een internationaal gecoördineerd optreden. De Belgische Defensie verleent waar mogelijk structurele bijstand opdat de nationale strijdkrachten de veiligheid van hun land alleen voor hun rekening kunnen nemen. Deze acties moeten zichtbare resultaten opleveren en worden geëvalueerd op basis van hun doeltreffendheid.

De hoeksteen van iedere duurzame ontwikkeling in de regio is de rechtstaat. België zal er onvermoeibaar voor blijven pleiten dat de politieke systemen de democratische principes respecteren, met inbegrip van de vrijheid van meningsuiting. Daarnaast zal België zich geheel blijven inzetten voor de mensenrechten en de strijd tegen straffeloosheid.

Economische ontwikkeling is de sleutel tot de oplossing van een aantal problemen in de regio en vormt ook een opportuniteit voor Belgische ondernemingen. België zal zich, in overeenstemming met de interne

bevoegdheidsverdeling, inzetten voor een beter zakenklimaat en een gunstig juridisch kader. Daarnaast zullen alle instrumenten worden benut en zal de informatiedoorstroming worden verbeterd via de oprichting van AFECO een interfederale vergadering voor economische betrekkingen met Centraal-Afrika, naar het model van de bestaande interdepartementale vergadering over Centraal Afrika.

Het migratieperspectief wordt meegenomen in de globale visie op de regio. De preventie van en de strijd tegen illegale migratie blijven prioritair. België streeft een duurzaam beleid na, gericht op beter beheer van migratiestromen, het wegnemen van de diepere oorzaken van illegale migratie en het verbeteren van de omstandigheden ter plaatse, in nauwe samenwerking met de landen van herkomst. De internationale verplichting om eigen onderdanen in illegaal verblijf terug te nemen is hierbij cruciaal.

België heeft ten slotte geen lessen te geven, maar een ervaring te delen: die van regionale integratie die stabiliteit, vrede, welvaart en de rechtstaat promoot. Vanuit dat oogpunt stimuleren we de regionale integratie in Centraal-Afrika.

Betrokkenheid, coherentie, respect, doelmatigheid en multilateralisme zijn de principes die als een rode draad doorheen deze beleidsnota lopen:

- Betrokkenheid: België engageert zich voor de regio en maakt gebruik van zijn expertise en zijn uitgebreid netwerk.
- Coherentie: het beleid wordt rationeel uitgestippeld en consequent uitgevoerd in een 3D-LO benadering (Defensie, diplomatie, ontwikkeling – Law and Order).
- Respect: we beschouwen de landen in de regio Centraal-Afrika als gelijkwaardige partners, die zoals andere belangrijke partners behandeld worden. Zelfredzaamheid en eigenaarschap zijn daarin leidende principes. Een diepgaande politieke dialoog met de landen uit de regio is noodzakelijk.
- Doelmatigheid: onze relatie staat ten dienste van onze belangen en waarden. Verbintenissen worden verbonden aan het behalen van resultaten.
- Multilateralisme: België wenst haar Centraal-Afrika beleid in het Europese Buitenlands beleid alsook in het breder multilateraal kader in te schrijven.

Strategienota

De beleidsverklaring van 10 oktober 2014 herinnert eraan dat ons beleid inzake Centraal-Afrika wereldwijd een van de hoekstenen van het Belgisch buitenlands beleid blijft. De regering heeft zich ertoe verbonden om een 'strategienota over de sociaaleconomische, culturele en politieke betrekkingen met de landen van Centraal-Afrika' op te stellen. Deze nota zet daarom de (geo)politieke, economische en ontwikkelingscontext van de regio uiteen, enerzijds, en maakt de balans op van de Belgische inzet ter plaatse gekoppeld aan de visie van de Belgische strategie in Centraal-Afrika voor de toekomst, anderzijds, gericht op een herstel van orde en stabiliteit en ontwikkeling in de regio en indirect aan de

veiligheid in het bredere nabuurschap van Europa. De nota legt daarbij de nadruk op de wederzijdse toegevoegde waarde die België en de regio kunnen bieden, de nagestreefde doelstellingen en de verdedigde waarden, met aandacht voor efficiëntie en samenhang (in een 3D-LO benadering) , en vormt een centraal beleidselement voor toekomstige bilaterale contacten met de landen in de regio en op internationaal niveau.

In het kader van deze nota zal de term Centraal-Afrika twee concentrische landencirkels betreffen. De eerste cirkel omvat drie landen, die een aantal gemeenschappelijke geografische, menselijke en historische kenmerken beschikken en waarmee België op verschillende vlakken betrekkingen onderhoudt en over erkende expertise beschikt. Het gaat om de Democratische Republiek Congo, Rwanda en Burundi.¹ Een tweede cirkel omvat landen uit de regio in brede zin die politiek meetellen in de regio. De drie eerstgenoemde landen zijn immers verwickeld in complexe relaties met hun burens waarbij in het bijzonder de stem van Angola, de Republiek Congo, Tanzania, Oeganda, Zuid-Afrika en Kenia belangrijk zijn. Deze landen hebben het Peace, Security and Cooperation Framework for the DRC and the region van 2013 ondertekend (evenals Zuid-Soedan, Zambia en de Centraal-Afrikaanse Republiek). Er bestaat tevens een wisselwerking tussen de veiligheidssituatie in deze landen en de bredere regio (landen zoals Gabon of Tsjaad). Tot slot spelen verschillende regionale organisaties, zoals de Afrikaanse Unie (AU), de Communauté économique des Pays des Grands Lacs (CEPGL), de International Conference on the Great Lakes Region (ICGLR), de East African Community (EAC), de Southern African Development Community (SADC) en de Communauté Économique des États de l’Afrique Centrale (CEEAC), eveneens een niet te onderschatten rol in de regio waar rekening mee moet worden gehouden.

Deze strategienota situeert zich bijgevolg volledig binnen het kader van de VN Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling, die in september 2015 werd onderschreven door de Europese Unie en diens lidstaten.

De huidige nota is een strategisch document dat tot doel heeft om een leidraad en toetssteen te worden voor het beleid van de regering op middellange termijn. De nota zal ook als basis dienen voor een regelmatige dialoog over ons beleid met het parlement en met de civiele samenleving.

1. **Waarom investeren in Centraal-Afrika?**

In een geglobaliseerde, competitieve wereld, is de strategische positionering essentieel voor onze ontwikkeling. Daar waar Azië nog steeds een substantiële en over alle landen gespreide groei kent, is Afrika de volgende groeimarkt met een enorm potentieel, maar ook met grote verschillen tussen de landen en regio's. Momenteel draagt de regio respectievelijk bij voor 31% (tweede concentrische cirkel) van het Afrikaanse geaggregeerde BBP, al is de bijdrage van landen uit de eerste cirkel vrij beperkt (2,6%). Het potentieel van de regio is zeer groot, o.m. dankzij de aanwezigheid van natuurlijke rijkdommen en het potentieel op het vlak van landbouw. Op economisch vlak zijn er sinds het voorbije decennium voortekens van een nakende ontluiking : een verdere verstedelijking (in de regio bevinden zich tevens vier van de snelst groeiende Afrikaanse steden: Kinshasa, Luanda, Nairobi en Dar Es Salaam), toenemende

toegang tot onderwijs, een zekere daling van de vruchtbaarheidscijfers... De zakenwereld blijft geïnteresseerd in Centraal-Afrika, niettegenstaande het soms moeilijke zakenklimaat en bepaalde hindernissen. België moet zich positioneren om aan die opkomst bij te dragen en er de vruchten van te plukken. Hieruit moeten ook wederzijdse economische voordelen worden gehaald, ondanks het bijzondere moeilijke zakenklimaat in een aantal van die landen. In het kader van een strategische langetermijnvisie moet België inspelen op de economische ontluiking van het continent, en met het oog daarop gerichte inspanningen leveren.

Op geopolitiek vlak neemt Centraal-Afrika een cruciale positie in voor de stabilisering van het continent en dus ook onrechtstreeks van Europa. Vanuit continentaal veiligheidsoogpunt speelt de regio immers een dubbele rol: het moet een dam vormen tegen het verspreiden naar het Zuiden van radicale ideologieën die aanwezig zijn in de Sahel en in Somalië, maar het is ook een mogelijke bron van conflicten die de stabiliteit van het ganse continent kan bedreigen, en daarmee ook de veiligheid van het Europese continent. De conflicten in Oost-Congo en Burundi hebben aangetoond dat Centraal Afrika vaak een speelveld is tussen invloeden en belangen uit Oost-Afrika enerzijds, en Zuidelijk Afrika anderzijds.

Die instabiliteit heeft ook potentiële negatieve spill-over effecten op Europa en de bredere Europese nabuurschap: toenemende migratiedruk – o.a. door de demografische ontwikkelingen (Afrika heeft de snelst groeiende bevolking ter wereld) en het gebrekkige vooruitzicht op sociaaleconomische vooruitgang in sommige landen op het continent -, en door extremisme en terrorisme. Aangezien Europa's externe en interne veiligheid, in de ruime zin van het woord, met elkaar verbonden zijn, heeft de Europese Unie veel belang bij een stabiel Afrika. Een vergaande destabilisatie van Centraal-Afrika, ten gevolge van politieke, economische, demografische en klimatologische spanningen, heeft het potentieel om de druk op de explosieve Sahel te verhogen, terwijl integendeel positieve ontwikkelingen in de regio een belangrijke invloed kunnen hebben op de consolidatie van het gehele continent Afrika. Het bedreigt ook het economisch potentieel van Afrika en de handelsrelaties met België en Europa.

Er bestaan langdurige betrekkingen tussen België en delen van Centraal-Afrika, waardoor België, meer dan andere landen, een diepgaandere kennis van enkele landen uit de regio verworven heeft. De banden tussen bepaalde Belgische actoren en van bepaalde landen in de regio blijven nauw en levendig. NGO's, kerkgemeenschappen en universiteiten, maar ook de politieke partijen, de vakbonden en de mutualiteiten, onderhouden soms intense banden met hun Belgische equivalenten. Die organieke banden tussen onze maatschappijen vormen de historische basis van ons partnerschap. Het vrijwaren van banden met deze staten vormt geen doel op zich. De behoeften van de lokale bevolking, zoals ze door de lokale bevolking zelf worden geformuleerd, dienen immers de leidraad te blijven van het beleid.

De aanwezigheid van Belgen in Centraal-Afrika en de uitbreiding van een diaspora van de tweede en derde generatie uit Afrika zijn evenzeer belangrijke aanknopingspunten. De Belgische expertise inzake Centraal-Afrika wordt wereldwijd erkend en komt tot uiting via academische middelen en denktanks

(ECA-CREAC, Egmont), en via wetenschappelijke bevoegdheden in instellingen zoals het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika . Om dat kapitaal ten volle te benutten voor de Belgische belangen en voor die van duurzame ontwikkeling in de regio is een blijvende, maar doordachte, inspanning nodig in diverse domeinen, waaronder ontwikkelingssamenwerking, diplomatie en veiligheid.

Binnen die context is de visie op Centraal-Afrika achter deze nota toekomstgericht en die van een objectieve partner die, los van historisch schuldbesef of paternalistische gevoelens, de regio op de meest efficiënte manier bijstaat in de totstandkoming van duurzame stabiliteit en sociaaleconomische ontwikkeling op het Afrikaanse continent. De Belgische actie staat in dienst van de rechtsstaat, van inclusieve ontwikkeling en van de veiligheid in de regio, en de verdediging van de eigen belangen. We willen tevens voldoende aandacht voor de humanitaire noden van getroffen landen.

In het besef dat een louter bilaterale aanpak in de huidige internationale context niet volstaat, maar met de wens een leidende rol te spelen binnen het uitbouwen van een doeltreffende Europese en internationale strategie voor de regio, blijft België als 'honest broker' een rol vervullen bij het plaatsen van Centraal-Afrika op de internationale agenda. Door overlegde oplossingen in de hand te werken, via de betrokkenheid van de Belgische diplomatie in de problematiek van Centraal-Afrika, zal België zijn rol op het internationale economische en politieke toneel versterken.

De Belgische rol als 'honest broker' levert ook voor de landen in de regio zelf een voordeel op. In een wereld waar er harde concurrentie is om de internationale aandacht te trekken, is België dikwijls het eerste land om kwesties als vrede, democratie en ontwikkeling in Centraal-Afrika op de agenda van zowel Europese als internationale instellingen te zetten. Ons land besteedt bijzondere aandacht aan doeltreffend multilateralisme en zal erop toezien dat de internationale gemeenschap, voldoende politieke energie aan de regio blijft wijden. Er wordt immers gepeild en geluisterd naar onze mening in de internationale fora, binnen de Europese Unie, in de structuren van de Verenigde Naties of nog van de Francophonie.

Cultuur is een bindmiddel tussen de regio en België. Met de DRC, Burundi, Rwanda, de Republiek Congo en de Centraal-Afrikaanse Republiek hebben we één van onze nationale talen gemeenschappelijk.

De samenwerking is niet alleen op lange termijn belangrijk. Ook op kortere termijn kan de samenwerking met Centraal-Afrikaanse landen voordelen opleveren, in cruciale domeinen zoals de beheersing van de migratiedruk, veiligheid en het klimaat. Wat migratie betreft, biedt België plaats aan een snel groeiende Afrikaanse gemeenschap. Goede bilaterale betrekkingen met de landen van oorsprong kunnen bijdragen tot een vloeiende integratie.

Wat de veiligheid betreft, moet België alert zijn voor de gevaren van een toenemende religieuze radicalisering in de regio, bijvoorbeeld in bepaalde gebieden in het oosten van Congo. Ook in België zelf zorgen de diaspora's voor een aantal specifieke veiligheidsproblemen.

Wat het klimaat betreft, moeten de Europese en Afrikaanse landen samen de uitdagingen aangaan die bij gebrek aan actie de mensheid zouden treffen en een migratie-impact zouden kunnen hebben. Een goede multilaterale samenwerking is daarom cruciaal.

Kort samengevat, neemt ons beleid in deze meervoudige facetten met de regio volgende principes in acht:

1. Betrokkenheid: België engageert zich voor de regio en maakt gebruik van zijn expertise en zijn uitgebreid netwerk.
2. Coherentie: het beleid wordt rationeel uitgestippeld en consequent uitgevoerd in een 3D-LO-benadering.
3. Respect: we beschouwen de landen in de regio Centraal-Afrika als gelijkwaardige partners, die zoals andere belangrijke partners behandeld worden. Zelfredzaamheid en eigenaarschap zijn daarom leidende principes
4. Doelmatigheid: onze relatie staat ten dienste van onze belangen en waarden. Verbintenissen worden verbonden aan het behalen van resultaten.
5. Multilateralisme: België wenst haar Centraal-Afrika beleid in het Europese Buitenlands beleid alsook in het breder multilateraal kader in te schrijven.

2 . Context: een regio op een scharniermoment

Rwanda, Burundi en de DRC die na de conflicten van de jaren '90 erg uiteenlopende wegen hebben bewandeld, bevinden zich op een politiek keerpunt.

De grondwetten van die drie landen zijn na afloop van de periode van conflicten van de jaren '90 opgesteld en bepaalden dat de zittende presidenten niet meer dan twee ambtstermijnen mogen uitoefenen. In die drie landen stelt zich dus de vraag wat er gebeurt aan het eind van de twee ambtstermijnen. In bepaalde gevallen gaat dat gepaard met ernstige interne spanningen.

De huidige crisis in Burundi illustreert voldoende dat een niet-inclusief kiesproces tot een interne crisis kan leiden. Sinds het einde van de burgeroorlog, de Arusha-overeenkomsten, en de staakt-het-vuren akkoorden van het afgelopen decennium, heeft het land veel vooruitgang geboekt op het vlak van nationale verzoening en samenleven van etnische groepen. Het land maakte de ontwikkeling mee van een actieve civiele maatschappij, vrijheid van meningsuiting en van vereniging, maar heeft jammer genoeg te weinig vooruitgang geboekt inzake ontwikkeling van de economie en bestuur. De kwestie van de derde ambtstermijn heeft het land, de politieke klasse en de CNDD-FDD zelf, de partij aan de macht, sterk verdeeld. Als gevolg van de gebeurtenissen werden de burgerrechten en -vrijheden drastisch teruggeschroefd, wat een aaneenschakeling van terreuraanvallen en bloedige onderdrukking heeft ontketend. Bijgevolg hebben meer dan 280.000 Burundezen hun toevlucht gezocht in de buurlanden. Het regime komt verzwakt uit de crisis en stuit op kritiek van de internationale gemeenschap.

De Grondwet van de Democratische Republiek Congo voorziet parlaments- en presidentsverkiezingen in 2016. De technische en politieke voorbereiding op die verkiezingen stelt problemen: er werd geen geloofwaardige begroting ingediend, niet alle maatregelen werden getroffen om de kieslijst te herzien en er is geen geloofwaardig verkiezingsschema. Hoewel de president meermaals herhaald heeft dat hij de grondwet wil respecteren – maar ook de stabiliteit van het land wil verzekeren – zijn er duidelijke indicaties dat het regime het verkiezingsproces bewust wenst te vertragen om aan de macht te blijven. De spanningen op korte termijn in verband met de verkiezingen komen bovenop de problemen van ontwikkeling en versterking van de staat op lange termijn, die nog bemoeilijkt worden door een chaotisch decentralisatieproces, een achteruitgang van de economie en een beperking van de publieke ruimte. De situatie in het oosten van de DRC is dan ook verre van stabiel. De mouterij van M23 werd op afdoende wijze opgelost. De rebellen, afgesneden van externe steun, werden dankzij de ondersteuning door de interventiebrigade van MONUSCO en een opleving van de Congolese strijdkrachten (FARDC) militair verslagen. De door België opgeleide brigade heeft daarin een centrale rol gespeeld. In februari 2013 heeft een eensgezinde internationale gemeenschap de ondertekening door 13 landen van een ambitieuze kaderovereenkomst voor vrede en veiligheid in de regio ondersteund. Niettemin werd de periode van kalmte na de gebeurtenissen van 2012-2013 niet benut om de grondoorzaken van de instabiliteit in Kivu op te lossen en om het gezag van de staat te vestigen. Gewapende groepen blijven voortwoekeren in het oosten van het land, buiten elke vorm van politieke controle. Sommigen daarvan, zoals de ADF-Nalu, worden sterker en begaan steeds brutalere daden. De FDLR is niet verdwenen en is nog altijd als gif voor de stabiliteit van de regio.

In Rwanda zijn de parlaments- en presidentsverkiezingen voorzien voor 2017. De herziening van de Grondwet die een derde ambtstermijn van de president mogelijk maakt, werd per referendum goedgekeurd. Het land heeft de afgelopen jaren vooruitgang geboekt op het vlak van infrastructuur en economische en sociale ontwikkeling. In de aanloop naar de verkiezingen blijven de politieke openheid en de openheid van de publieke ruimte evenwel beperkt. Daarnaast zijn de belangrijkste media en organisaties van de civiele maatschappij niet onafhankelijk van de autoriteiten.

In tegenstelling tot de drie van de eerste cirkel, volgen de andere landen doorgaans andere politieke cycli. Daar waar de grondwettelijke beperking van presidentiële ambtstermijnen in sommige landen werd opgeheven (in Oeganda en de Republiek Congo; in Angola wordt geen rekening gehouden met ambtstermijnen vóór 2010), vond er een vreedzame machtsoverdracht plaats tussen presidenten in landen zoals Zuid-Afrika, Zambia en Tanzania.

3. Strategische beleidsassen

A. Duurzame, inclusieve en op rechten gebaseerde groei via internationale samenwerking

Ontwikkelingssamenwerking is een krachtig instrument, ingebed in het buitenlandbeleid van de regering. Daarbij wordt steeds gestreefd naar beleidscoherentie en synergie.

De beperkte middelen waarover België beschikt om zijn doelstellingen voor internationale ontwikkeling te realiseren, moeten zo efficiënt mogelijk besteed worden. Daarom wordt gefocust op prioritaire geografische zones en een aantal prioritaire sectoren per land.

De Belgische internationale samenwerking wenst zich in de eerste plaats te concentreren op fragiele landen en postconflictzones die nog sterk afhankelijk zijn van hulp, en waar ontwikkelingssamenwerking een verschil kan maken. België schrijft daarbij zijn Centraal-Afrika beleid in in het grotere Europese en internationale discours.

De Belgische expertise ter plaatse wordt door de andere donoren en ook door de autoriteiten van onze drie partnerlanden in de regio erkend en verder gevoed door de coopération de proximité op het terrein via het Belgisch ontwikkelingsagentschap BTC en de actoren van de niet-gouvernementele samenwerking. De regio van de Grote Meren blijft om al die redenen een prioritaire regio voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Die prioriteit weerspiegelt zich in de cijfers. Zo ontving de DRC in 2014 het grootste volume Belgische ODA (114,3 miljoen EUR of 19,26% van de toegewezen ODA), gevolgd door Burundi op de tweede plaats (46,4 miljoen EUR, 7,84% van de toegewezen ODA) en Rwanda op de derde plaats (30,9 miljoen EUR, 5,22 %). Het is dus duidelijk dat België een belangrijke rol blijft spelen in de regio. In Burundi was België in 2014 de eerste bilaterale donator, in Rwanda de derde, en in de DRC de vierde. Onze interventies in Oeganda en Tanzania zijn weliswaar beperkter (respectievelijk 3,08% en 2,08% van de toegewezen ODA), maar versterken onze aanwezigheid en expertise in de bredere regio. Hetzelfde geldt ook voor de financiering van niet-gouvernementele actoren in landen in de bredere regio.

De situatie in de regio blijft fragiel en de sociale omstandigheden moeilijk, ondanks de relatieve politieke stabiliteit en economische groei van het vorige decennium (2005-2015). De belangrijkste uitdagingen van vandaag zijn de extreme, chronische en wijdverspreide armoede, de bestuurlijke organisatie in een postconflictsituatie, de mensenrechtenschendingen en de kwetsbare veiligheidssituatie.

De kenmerken van onze drie belangrijkste partnerlanden in de regio verschillen evenwel enigszins. Zo heeft in Burundi de gebrekkige legitimiteit die uit de recente crisis voortvloeit, geleid tot een inperking van de openbare ruimte en de individuele vrijheden. Dat komt bovenop de moeilijkheden inzake bestuur en ontwikkelingsbeleid. Het land had nochtans tot in 2015 belangrijke inspanningen

geleverd voor de civiele maatschappij en de media. De DRC kenmerkt zich dan weer door het contrast van de overvloedige potentiële natuurlijke rijkdommen en de armoede van het overgrote deel van de bevolking. Dat komt deels door gebrekkig bestuur en door de afbrokkeling van de infrastructuur. Hoewel de sociaaleconomische indicatoren positief evolueren, vertaalt dat zich te weinig in verbeterde levensomstandigheden voor de bevolking. Een echte politieke wil voor duurzame ontwikkeling, gericht op de persoonlijke behoeften, is dan ook onontbeerlijk. Tot slot werden in Rwanda zowel belangrijke investeringen doorgevoerd voor de bouw van moderne en degelijke infrastructuur als voor de veiligheid. Hoewel het land vooruitgang boekt op het vlak van sociaaleconomische indicatoren, kenmerkt het zich ook door een gebrekkige openheid van de publieke en politieke ruimte.

De ontwikkelingsindicatoren voor de regio behoren nog altijd tot de slechtste van de wereld. Het 'Human Development Report' (UNDP, 2015) rangschikt de DRC als 176ste land op 188 en Burundi als 184ste land op 188. Rwanda scoort iets beter met een 163ste plaats op 188 maar staat nog wel in de categorie van landen met een lage menselijke ontwikkeling.

Uit het rapport blijkt dat 87,7% van de Congolese bevolking onder de armoedegrens leeft, die werd vastgelegd op 1,25 USD/dag. Het cijfer voor Burundi bedraagt 81,3 % en dat voor Rwanda 63%. Volgens de Economist Intelligence Unit leven 2/3 van de Congolezen (105de gerangschikt op een schaal van 109) en Burundezen (109de op een schaal van 109) in een situatie van acute voedselonzeekerheid. De meerderheid van de bevolking gebruikt minder dan 2/3 van de vooropgestelde minimale calorieënratio, met chronische ondervoeding als gevolg.

Als één van de grootste en meest ervaren partners in de regio heeft België hefboomen in handen om een positieve impact te bekomen. Deze middelen dienen echter ook te renderen. Daarom wordt bij het afsluiten van nieuwe Indicatieve Ontwikkelingsprogramma's met landen uit de regio aantoonbaar rekening gehouden met de geleerde lessen uit vorige programma's, en dit op basis van evaluatie- en monitoringsrapporten

Via de 'more for more'-filosofie wordt bijkomende hulp verleend aan overheidsinstanties die de politieke wil tonen maar niet over de technische kennis/capaciteiten of over de nodige middelen beschikken om aan die verplichtingen te voldoen. In de landen waarmee we samenwerken wensen we een evolutie te zien richting sterkere instellingen en een sterkere cultuur van respect voor mensenrechten en democratie. In die landen waar op dat vlak geen vooruitgang wordt geboekt dient geëvalueerd te worden welke vorm de toekomstige samenwerking kan aannemen. De politieke wil van de partnerautoriteiten om ten gunste van inclusieve en duurzame ontwikkeling te handelen, is immers essentieel in elk partnerschap. De actie voor ontwikkeling kan ofwel via een versterking van de staat gaan, als dat mogelijk is, ofwel via een versterking van de rol van de burger en de civiele maatschappij.

België wil in die kwetsbare regio een ontwikkelings- en hervormingsagenda ondersteunen via een duurzame en inclusieve economische groei en via de promotie van de mensenrechten, democratie en goed bestuur. Dat zijn onze absolute prioriteiten. De Belgische ontwikkelings samenwerking zal er over waken

om in de Indicatieve Ontwikkelingsprogramma's deze prioriteiten te promoten en het zwaartepunt te maken van de samenwerkingsakkoorden.

De stimulering van de privésector, motor van economische groei, en in het bijzonder de verbetering van het investeringsklimaat in de regio is daarom een belangrijke ontwikkelingsfactor. België zal ook de nadruk leggen op de mobilisering van binnenlandse middelen, conform de Addis Ababa Action Agenda, opdat landen in toenemende mate over eigen fondsen beschikken om voor het welzijn van de eigen bevolking te zorgen.

We willen via internationale samenwerking ook aandacht besteden aan demografie, vrede en veiligheid, migratie, energie en klimaat evenals thema's zoals voedselzekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en het transversale thema van gendergelijkheid. België mikt met andere woorden op de realisatie van de 'sustainable development goals' (SDG's), wat een 'whole-of-government approach' vereist en waarin internationale samenwerking een volwaardige plaats kent. Dit vereist nauwe samenwerking en coördinatie met de verschillende partners op het terrein, zoals de andere bilaterale donoren, internationale organisaties, multilaterale organisaties, Belgische, buitenlandse en plaatselijke actoren van de niet-gouvernementele samenwerking en de centrale en gedecentraliseerde overheden van de partnerlanden zelf. Dit netwerk is nodig om de zeer gedifferentieerde 'whole-of-government-approach' vorm te geven. Het gebruik van digitale technologieën en data wordt in ons hele beleid geïntegreerd.

Het engagement van België ten opzichte van de bevolking van de regio staat niet ter discussie. Tegelijkertijd moet België zich bewust zijn van de invloed van opkomende landen en nieuwe, niet aan OESO/DAC verbonden donoren in de regio, zoals China, India, Zuid-Afrika,... die zich niet per se achter de ontwikkelingsdoelstellingen van België scharen. Overleg met die donoren met een andere, maar daarom niet incompatibele filosofie is daarom nodig.

Dankzij haar hervorming zal de Belgische niet-gouvernementele samenwerking voortaan haar inspanningen op het terrein meer concentreren en onderling coördineren. Ook de hervorming van de Belgische Technische Coöperatie zal nog meer toelaten om een 'whole of government' benadering te bewerkstelligen. Via een geïntegreerde benadering tussen overheidsdepartementen, publieke en niet publieke actoren dienen de investeringen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking meer dan ooit te renderen.

B. Vrede en veiligheid

De vredes- en veiligheidskwestie is één van onze kernbezorgdheden, en dit om verschillende redenen. Enerzijds kan België zijn inspanningen voor de Centraal-Afrikaanse landen enkel op een stabiele basis bouwen: geen ontwikkeling zonder veiligheid en respect voor het rechtstaatsbeginsel. De actie voor de uitbouw van veiligheid maakt integraal deel uit van de inspanningen voor die regio. Anderzijds heeft België rechtstreekse belangen veilig te stellen in die regio. In een complex veiligheidsmilieu moeten onze landgenoten zo goed mogelijk worden ingelicht over veiligheidsrisico's. Met zijn goede plaatselijke kennis neemt België een leidersrol op in de Europese coördinatie van dat thema (zie punt I). Tot slot zijn de veiligheid en vrede in Afrika belangrijk voor de veiligheid in

Europa en België. De recente migratiecrisis toont het enorme belang van vrede in het Europese nabuurschap. De Belgische ontwikkelingsactie kan enkel duurzaam zijn als ze bouwt op een stabiele situatie in het partnerland. België moet hierbij bijdragen tot een gecoördineerd internationaal optreden en voert daarnaast ter ondersteuning van de internationale inspanningen een bilaterale dialoog. Er moet een coherentie zijn tussen beide dimensies. Het uiteindelijke doel is ervoor te zorgen dat nationale veiligheidsdiensten hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen in de beveiliging van het grondgebied. Ten slotte moet ook rekening worden gehouden met de onrechtstreekse impact op de veiligheid van ons land.

Bijdrage tot een internationaal gecoördineerd optreden

Door de twee laatste turbulente decennia heeft Centraal-Afrika, als dusdanig of via een van zijn onderdelen, sinds 1993 ononderbroken op de agenda van de Veiligheidsraad en van de VN gestaan, met vredesoperaties in verschillende landen: Minuar 1 en 2 in Rwanda (van 1993 tot 1996), MONUC/MONUSCO (1999 tot nu), de VN-operatie in Burundi (ONUB in 2004), gevolgd door het *Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi* (BINUB, 2006), zelf gevolgd door het *Bureau des Nations-Unies au Burundi* (BNUB, 2011). In verschillende periodes heeft de VN-Veiligheidsraad ook zijn toestemming gegeven voor specifieke operaties die samen met de bestaande VN-operaties opgericht werden om bijzondere missies uit te voeren, zoals de omstreden *Opération Turquoise* in Rwanda (in 1994), het Europees veiligheids- en defensiebeleid (EVDB) Artemis in Ituri in 2003 en het EUFOR RDC (ontplooid in Gabon en Kinshasa in de context van de Congolese verkiezingen van 2006).

Op diplomatiek vlak draagt België actief bij tot de debatten met het oog op een internationaal gecoördineerd optreden. Dit gebeurt via contacten met leden van de VN Veiligheidsraad, van de Verenigde Naties. De effectieve bescherming van burgers vormt één van onze prioriteiten in deze context. Daarnaast dient er voldoende rekening te worden gehouden met de instabiele context in pre- en postelektorale periodes. Voor ons land moeten deze prioriteiten gereflecteerd worden in de mandaten van de missies en in de uitvoering hiervan.

Regionale grootmachten zoals Tanzania en Zuid-Afrika spelen een belangrijke rol de regionale veiligheidsdiscussies en hebben hierover expertise. Een versterkte politieke en militaire dialoog met deze landen n.a.v. bepaalde conflicten kan een manier zijn om onze visie over de stabilisering van de regio kracht bij te zetten. Hetzelfde geldt trouwens ook voor de dialoog op dit gebied met de Afrikaanse Unie.

Daarnaast blijft België wereldwijd actief in buitenlandse missies ter bevordering van de vrede en veiligheid en draagt bij aan de *burden and risk sharing* in Afrika. Die deelname moet in de eerste plaats in een internationaal kader (VN, EU, NAVO, OVSE) gebeuren. In deze context moet eraan worden herinnerd dat een deelname aan een operatie in het Grote Merengebied – met uitzondering van evacuatieoperaties van staatsburgers – moet worden beschouwd in een globale context en in het licht van de politiek-militaire belangen. Die zijn onlosmakelijk verbonden met de soms complexe historische context en met de noodzaak om op één lijn te staan met de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie over Rwanda en met de herziening ervan in juni 2004. Het

debat inzake de actualisering van de aanbevelingen, dat in het parlement werd opgestart, zal worden verdergezet.

Op humanitair vlak behoudt België ten slotte dankzij B-FAST ook de capaciteit om bij een humanitaire ramp of natuurramp snel ter plaatse te kunnen optreden.

Structurele hulpverlening

Het is onze overtuiging dat nationale veiligheidsdiensten moeten kunnen instaan voor de beveiliging van het grondgebied en de landsgrenzen. Dit vereist voldoende capaciteit, maar ook respect voor een aantal minimale normen op het vlak van mensenrechten en het internationaal humanitair recht .

Defensie investeert via haar programma's voor militaire partnerschap (PPM) in de hervorming van de veiligheidssector. Die programma's dragen rechtsreeks of onrechtstreeks bij aan de veiligheid, stabiliteit en vrede alsook aan de promotie van de mensenrechten, de democratie, de rechtsstaat en goed bestuur. Zij zijn steeds afgestemd op de specifieke situatie van het partnerland.

Partnerschappen steunen op een bilateraal samenwerkingsakkoord en richten zich op vier pijlers: strategische dialoog, academische en technische opleidingen voor leidinggevendenden, bijdrage aan de uitbouw van capaciteiten en uitwisseling van expertise. Daarbij wordt er telkens naar gestreefd om omstandigheden voor eigen verantwoordelijkheid van de partners te scheppen. Voor zover mogelijk verlopen de partnerschappen volgens een 3D-LO interdepartementale demarche (Defensie, diplomatie, ontwikkeling – *Law and Order*) en zijn ze onderworpen aan een permanente evaluatie (geschiktheid, haalbaarheid, efficiëntie, doelmatigheid, coherentie, toegevoegde waarde, realisme, overleg en samenwerking). Dankzij die systematische evaluatie, die per activiteit met een duidelijk doel en een exit-strategie gepaard gaat, konden de PPM's in een paar jaar opnieuw afgestemd worden op de grondslagen van de vier pijlers, die de leidraad moeten blijven. Behalve aan die permanente evaluatie worden de PPM's ook aan een jaarlijkse, gezamenlijke evaluatie met de partner onderworpen. De PPM's hebben een eigen dynamiek en zowel hun structuur als hun verloop maken het mogelijk om ze snel in functie van de doelstellingen, noden en verschillende evaluaties te laten evolueren. Het volume en de aard van de activiteiten zijn zo flexibel genoeg om op de politiek-militaire prioriteiten, nieuwe uitdagingen en opkomende dreigingen in te spelen. Het spreekt vanzelf dat de activiteiten van Defensie in verschillende partnerschappen tot concrete en zichtbare resultaten moeten leiden en dat ze op basis van efficiëntie geëvalueerd worden. Defensie analyseert en stuurt desgevallend haar PPM's bij om het best mogelijke investeringsrendement te verwezenlijken.

Niettegenstaande de strakke budgettaire context en de verschuiving in het Belgische veiligheidsbeleid gezien de ontwikkelingen in de Sahel en de MENA-regio die een impact hebben op onze veiligheid, streeft België ernaar om een PPM-kader te behouden en voort te bouwen op de verwezenlijkingen van vorige programma's. Zo zit het PPM in de DRC momenteel in een consolidatiefase. Uiteraard kunnen PPM's worden stopgezet bij ernstige schendingen van het humanitair recht, van mensenrechten of van de soevereiniteit van andere staten. De recente actualiteit, bv. in Burundi, toont dat aan.

Ook de Federale Politie en FOD Justitie hebben veel in Centraal-Afrika geïnvesteerd, in het bijzonder in Burundi, waar ze aan de zijde van Nederland en op grond van de Arusha-akkoorden belangrijke inspanningen heeft geleverd om de nieuwe Burundese politie, opgericht uit een samenvoeging van rebellen en regeringsgetrouwen, te versterken. Die inspanningen hebben jammer genoeg moeten wijken voor de druk van de politieke gebeurtenissen door de openlijke crisis die de mislukking van het kiesproces in Burundi teweeg heeft gebracht en moesten worden onderbroken.

Er wordt bij bilaterale programma's gestreefd naar een coherentie met de multilaterale inspanningen. Daarom heeft België zich ingezet voor EUSEC, met het oog op de hervorming van de Congolese veiligheidssector. De missie verleende advies en bijstand aan de Congolese militaire autoriteiten, ter bevordering van beleidsmaatregelen die compatibel zijn met de mensenrechten en het internationaal humanitair recht. Deze inspanningen moeten voortaan geconsolideerd worden door het PROGRESS-project van de Commissie. België heeft ook experts gestuurd in het kader van EUPOL RDC ter ondersteuning van de hervorming van de veiligheidssector op het vlak van politie en de interactie van politie met het gerecht.

C. De versterking van de rechtsstaat, de mensenrechten en de democratische ruimte

De versterking van de rechtsstaat, de mensenrechten en de democratische ruimte zijn prioriteiten van het Belgische beleid in Centraal-Afrika. In het kader van onze politieke dialoog, zowel bilateraal als van de Europese Unie, worden die thema's regelmatig ter sprake gebracht. De Belgische ambassades volgen de situatie inzake rechten en vrijheden van nabij op en ondernemen zo nodig demarches, doorgaans via de Europese Unie. Onze ambassades onderhouden nauwe contacten met mensenrechtenverdedigers en in samenwerking met andere partners steunen ze hun acties. België zal alle mogelijke inspanningen blijven leveren om mensenrechtenverdedigers in gevaar mee te helpen beschermen.

Rwanda en de DRC moeten de beslissende test van presidentsverkiezingen aan het eind van een tweede ambtstermijn doorstaan. Men kan alleen maar vaststellen dat Burundi er niet in geslaagd is om die geloofwaardigheidsproef van zijn instellingen te doorstaan, wat tot ernstige interne wantoestanden heeft geleid. België vindt uiteraard dat elk land erg verschillende kenmerken heeft wat de werking van het politieke systeem, de structurering van het politieke debat en het historische parcours betreft. Ze moeten dus een individuele benadering krijgen, maar wel een die gebaseerd is op een universele basis, met name het internationaal recht en de democratische beginselen. De meeste landen van de regio hebben zich aangesloten bij de belangrijkste mensenrechteninstrumenten van de Verenigde Naties en als leden van de Afrikaanse Unie hebben ze ook basisteksten inzake mensenrechten, democratie en de rechtsstaat onderschreven. Een belangrijke referentie in dat opzicht is het Afrikaanse Handvest inzake democratie, verkiezingen en governance.

De hoofdlijn is het respect voor de rechtsstaat, met als kern daarvan de Grondwet. Een Grondwet kan gewijzigd worden volgens de regels die ze zelf

voorziet en België zal in de landen van de regio met aandacht het inclusieve en politiek geloofwaardige karakter opvolgen van het proces dat tot een grondwetswijziging leidt. In de landen waar een grondwetsherziening van sommige bepalingen uitgesloten is, ofwel door de Grondwet of door andere hogere regels, moeten die bepalingen nageleefd worden. Tot slot is het naleven van verkiezingstermijnen, dat door de grondwetten voorzien wordt, een noodzaak en een niet te verwaarlozen stabiliteitsfactor. De principes die vervat zijn in het Afrikaanse Handvest inzake democratie, verkiezingen en governance vormen in deze context een belangrijke richtsnoer.

België pleit voor open en inclusieve politieke regimes, sterke en goed gestructureerde politieke partijen en bepalingen die iedereen de kans geven om aan de macht deel te nemen, via een daadwerkelijke wisseling van de macht en/of via elk ander mechanisme dat kwetsbare groepen en minderheden de kans geeft om mee de macht uit te oefenen. Ons land stimuleert de creatie van politieke ruimte, een vreedzame debatcultuur en vrijheid van de media. Ondanks het centrale belang van de verkiezingsprocessen moet de aandacht niet enkel daarop gericht worden, maar ook op het regelgevingskader en de praktijk die een daadwerkelijke vrijheid van het politieke klimaat mogelijk maken. In die zin had België met tastbaar succes veel inspanningen geleverd in Burundi, tot aan de mislukking van het verkiezingsproces in 2015.

Binnen de blijvende aandacht die België aan de promotie van de mensenrechten besteedt, moeten er een aantal specifieke accenten benadrukt worden: de burgerlijke en politieke vrijheden, de vrouwenrechten in al hun aspecten, de toegang tot onderwijs met inbegrip van het hoger onderwijs, de toegang tot grond, de gelijkheid tegenover het arbeidsrecht, de strijd tegen seksueel geweld en de rechten van minderheden en kinderen. Gender mainstreaming wordt opgenomen in het beleid van België t.a.v. Centraal Afrika.

Bepaalde partnerlanden lijden onder slecht functionerende – en zelfs onbestaande – structuren en onder gebrekkige beheers- en bestuurscapaciteiten. Als er niets wordt gedaan om die structurele zwaktepunten in te dijken, heeft onze ontwikkelingssamenwerking weinig kans op slagen. Daarom is er in het budget van Ontwikkelingssamenwerking een specifiek onderdeel voorzien om de partnerlanden te helpen om hun beheers- en bestuurscapaciteiten te verhogen en om bij te dragen aan de institutionele versterking van de rechtsstaat. Projecten om het democratisch proces te steunen via de versterking van de institutionele structuur van die landen kunnen worden gefinancierd op de basisallocatie maatschappijopbouw en goed bestuur. Het is belangrijk om de strijd tegen corruptie te intensiveren en de democratie in al haar aspecten te versterken. België heeft financieel bijgedragen aan het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten in Burundi en de DRC. In de DRC subsidiëren we een specifiek project van UN Women over de vrouwenrechten en in datzelfde land financieren we met de Wereldbank het project 'Accountability and Inclusive Local Governance'. In Rwanda ondersteunen we uitvoering van het Verdrag tegen foltering. Het blijven stimuleren van ontmoetingen tussen vertegenwoordigers van parlementen, onder andere via AWEPA en de interparlementaire Unie, dragen ook bij tot bevorderen van democratie en vrede in de regio.

Bij inzet op staatsbouw dient België ook oog te hebben voor regionale en lokale dynamieken en voor decentralisatie van de macht, als middel tot pacificatie en

economische voorspoed. België als federale staat kan zijn expertise ter beschikking stellen en kan ook putten uit de relaties van Belgische steden, gemeenten en provincies in de regio. We werken waar dit relevant kan zijn ook rond het thema 'Digitalisering en mensenrechten'.

België blijft ervan overtuigd dat de strijd tegen straffeloosheid fundamenteel is voor duurzame vooruitgang in Afrika. Het gebrek aan toegang tot rechtvaardige justitie en de straffeloosheid zijn beslist de meest ernstige wonden waar de Afrikaanse landen momenteel mee geconfronteerd worden. De inspanningen die werden ondernomen om politie en justitie te hervormen hebben niet altijd resultaten opgeleverd, zoals het jammerlijke voorbeeld van Burundi aantoonde. De regels moeten worden nageleefd en misbruik moet worden bestraft. België blijft het werk van het Internationaal Strafhof steunen. Hoewel sommigen in Afrika het Internationaal Strafhof bekritisieren, heeft het strafrechtelijk proces voor de zwaarste misdaden er een belangrijke plaats ingenomen en speelt het ten volle zijn ontradingsrol. Na de genocide op de tutsi's in Rwanda van 1994 hebben nationale en internationale gerechtelijke instanties baanbrekend werk geleverd om daders te berechten. België heeft bijgedragen aan en draagt nog altijd bij aan verschillende processen tegen plegers van de genocide die naar Europa gevlucht zijn. In de Democratische Republiek Congo luiden de arrestatie en het vonnis van verschillende krijgsheren een blijvende verandering van het politieke gedrag in. Het is een strijd van zeer lange adem. Tot slot blijft België, in samenwerking met onder andere de Afrikaanse Unie, aandacht besteden aan de overgangsjustitie.

D. Economische en commerciële betrekkingen

Slechts 3,7% van de Belgische export is vandaag bestemd voor Afrika. Daarvan komt de DRC uit op 2,4%, terwijl Rwanda en Burundi op minder dan 1% uitkomen. Naar de maatstaven van die landen zijn die betrekkingen wel aanzienlijk. Zo is België voor Rwanda zowel het eerste export- als importland van de Europese Unie. Bovendien biedt het groeipotentieel van deze landen, in het bijzonder van de DRC, kansen. Daarnaast neemt onze export naar de regio in brede zin (tweede cirkel) wel belangrijke proporties aan (3,9 miljard of 43% van onze export naar Afrika).

Een aantal Belgische economische actoren in Rwanda, Burundi en de DRC zijn niet te verwaarlozen maar in België zelf zijn ze geen grote economische spelers. Sommige nieuwe actoren zoals Kenia, Ethiopië en Zuid-Afrika spelen bovendien een steeds belangrijker rol. Dat moet ook vanuit een regionaal oogpunt gebeuren. Die benadering wordt meer en meer gevolgd voor handelsmissies die door de regio's georganiseerd worden.

Met de DRC heeft België een overeenkomst ter voorkoming van dubbele belasting en een overeenkomst betreffende de bescherming van investeringen gesloten. Beiden werden geratificeerd door het Congolese parlement. De Belgische regering hecht veel belang aan de verbetering van het zakenklimaat en brengt de kwestie zoveel mogelijk ter sprake bij haar publieke partners. De huidige regering heeft een aantal maatregelen genomen en de toetreding van de DRC tot de organisatie voor de harmonisatie van het bedrijfsrecht in Afrika (OHADA) kan een gevoelige verbetering van de rechtszekerheid van de ondernemingen met zich meebrengen. Het zakenklimaat blijft evenwel moeilijk.

Zo blijven de landbouwwet en de herzieningsprocedure van de mijnbouwcode gevoelige thema's. Congo bezet de 184ste plaats (op 189) in de 'Doing Business'-rangschikking van de Wereldbank. Het eigendomsrecht, de toegang tot functionele justitie en de grote corruptie zijn bijzonder zware uitdagingen.

De Rwandese economie scoort beter (62ste in de Doing Business-rangschikking) en biedt vooral mogelijkheden in de dienstensector, met inachtneming van een regionale logica. Ook met Rwanda heeft België een overeenkomst ter voorkoming van dubbele belasting gesloten. Die overeenkomst is van kracht.

In ruime zin is het groeipotentieel in de regio aanzienlijk, met een bevolking van 385 miljoen, een toenemende koopkracht en een strategische, centrale ligging. De drie Economische Partnerschapsakkoorden die gesloten werden met Oost-, West en Zuidelijk Afrika bieden alvast duidelijk kader op langere termijn met het oog op een versterking van onze handelsbetrekkingen met deze landen en bieden kansen met het oog op de diversificatie van deze economieën.

De band tussen de ontwikkeling van Oost-Afrika en het oosten van de DRC is daarbij van belang, net als die van het westen van de DRC en zijn buurlanden. Zowel in het Westen als het Oosten van Centraal Afrika zijn er grote opportuniteiten op het vlak van energie, maar ook transportinfrastructuur (havens, spoor en wegen), zoals de ontsluiting van de haven van Matadi en de verbindingen tussen Oost-Congo en de havens van Mombasa en Dar Es Salaam (Noordelijke en Centrale corridors). De federale overheid ondersteunt de deelstaten in het identificeren van opportuniteiten.

Afrika heeft de opkomst meegemaakt van nieuwe, grote economische spelers die de economie en handel ingrijpend veranderen. Zo tonen landen als – natuurlijk – China maar ook Marokko en Turkije actieve belangstelling in Centraal-Afrika. Die ontwikkelingen zijn positief en in principe steunt België ze. België blijft wel alert om voor onze ondernemingen een 'level playing field' met rechtvaardige concurrentie te creëren. België wenst in dit verband haar eigen expertise in deze context voluit uit te spelen.

E. Een rechtvaardige economische ontwikkeling

Op macro-economisch gebied verbeterde de globale toestand in Centraal-Afrika in de laatste decennia. Maar dit had geringe invloed op de levensstandaard van de gemiddelde burger en ging vaak gepaard met roofbouw op de eigen natuurlijke rijkdommen in de brede zin van het woord.

De verwachte economische ontluiking van de regio zal in de toekomst verzekerd moeten worden door een behoorlijke exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen en de uitbouw van de noodzakelijke infrastructuur en omkadering door private sector en overheid om die exploitatie te ondersteunen. Met natuurlijke hulpbronnen worden niet alleen extraheerbare bestanddelen bedoeld, maar ook alle natuurlijke hulpbronnen waar de landen van de regio over beschikken, zoals rivier- en bosrijke gebieden en landbouwgebied.

België legt zich al geruime tijd toe op de strijd tegen de plundering van grondstoffen en heeft bijgedragen met verschillende daarop gerichte multilaterale initiatieven. België vindt het belangrijk dat de bevolking en de formele economie van de Centraal-Afrikaanse landen voordeel halen uit de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Met name het belang dat ons land aan goed bestuur en transparantie van de ontginningssector in de DRC hecht, heeft het ertoe gebracht om aan te sluiten bij het EITI (Extractive Industry Transparency Initiative). Wat de exploitatie van diamanten betreft, lag de Belgische diamantsector in Antwerpen aan de oorsprong van de Kimberley-akkoorden, die tot een doeltreffende strijd tegen de handel in conflictdiamanten hebben geleid.

Inzake de grondstoffenhandel, bijvoorbeeld in de Kivu's, heeft België ook deelgenomen aan verschillende initiatieven om een betere controle uit te oefenen op de voorzieningsbronnen van verschillende schaarse mineralen. Eerst en vooral gaat het erom te verhinderen dat de exploitatie van hulpbronnen een voordeel oplevert voor gewapende groeperingen en er zo mee voor zorgt dat het geweld in bepaalde regio's blijft aanhouden. Ook het leger moet worden gewezen op zijn plichten ten aanzien van de lokale bevolking. Het is immers belangrijk dat de mineralenwinning ten gunste staat van de lokale economie en niet alleen van lokale of internationale economische actoren. Er moet over gewaakt worden dat de nieuwe eisen die de strijd tegen conflictmineralen stelt, de plaatselijke economische actoren niet benadelen. Dat is een van de Belgische aandachtspunten in debatten over de invoering van een Europese wetgeving over de kwestie. België spoort de door de regio ontwikkelde systemen ook aan om de traceerbaarheid van grondstoffen te verhogen, bijvoorbeeld in het kader van de ICGLR.

De Europese, en Belgische, publieke opinie heeft veel aandacht voor het rechtvaardige beheer van natuurlijke hulpbronnen in die landen en voor de bescherming van het milieu. In het bijzonder besteden we belang aan Congo als een groene long van de wereld. 20% van wat wereldwijd nog aan regenwoud overblijft bevindt zich in de DRC, het is daarom ook de inzet van de globale gesprekken rond klimaatadaptie. België dient zijn invloed op de DRC positief aan te wenden voor de bescherming en duurzame exploitatie van deze wouden. Een rol die we ook op internationale fora moeten opnemen. Zo heeft België ervoor geijverd om de DRC te overtuigen van het behoud van het Virunga-park en van de uitzonderlijk rijkelijke fauna en flora in het park. Dat park behoort tot het UNESCO-werelderfgoed en zou namelijk bedreigd zijn door de exploratie van aardolie in het Albertmeer. Het is belangrijk om aan te tonen dat de uitzonderlijke toeristische troeven van het park de ontwikkeling van de omwonende bevolking meer ondersteunen dan aardoliewinning. België spoort de Congolese autoriteiten en MONUSCO aan om in het belang van de burgerbevolking de veiligheid in de nabijheid van het park te vrijwaren.

Behalve het behoud van het Virunga-park volgt België aandachtig andere thema's op, zoals de bescherming van zeldzame wouden en bossen en de strijd tegen de stroperij, die verband houden met de onwettige financiering van gewapende groeperingen. De initiatieven van de regio om die verschijnselen te bestrijden, worden aangemoedigd.

F. Steun voor de regionale aanpak

België heeft geen lessen te geven, maar wel een ervaring te delen. De ervaring van een regionale integratie die stabiliteit, vrede, welvaart, democratie en de rechtsstaat promoot. Vanuit dat oogpunt moedigen we de regionale integratie in Centraal-Afrika aan.

De regionale integratie stuit evenwel soms op bepaalde obstakels. Zo ligt het zwaartepunt van de DRC in het westen terwijl Rwanda en Burundi economisch naar het oosten gericht zijn. Regionale en Subregionale instellingen zoals de internationale conferentie over het Grote Merengebied (ICGLR), de *Southern African Development Community* (SADC) en de Oost-Afrikaanse Gemeenschap (EAC) hebben in het verleden een rol gespeeld, ook al heeft dat niet altijd tot succes geleid en was hun actie niet altijd overtuigend. Deze organisaties zullen in de komende jaren een groeiende rol spelen in de regionale economische ontwikkeling. Hiervan kan enkel sprake zijn als er geen interne conflicten zijn tussen leden van de organisaties en als de regionale spanningen en rivaliteiten onder controle worden gehouden. Een pragmatische, grensoverschrijdende samenwerking in Centraal-Afrika is de sleutel naar vredesherstel en economische ontwikkeling.

Wat de CEPGL (Economische Gemeenschap van de Landen van de Grote Meren) betreft, heeft een sterkere economische integratie ontegensprekelijk economisch en politiek belang. De regionale conflicten hebben niettemin de actie van die organisatie geblokkeerd. België moedigt de autoriteiten van die landen aan om rechtstreekse contacten te onderhouden en zo oplossingen voor conflicten aan te brengen. België zal de CEPGL blijven steunen als de mogelijkheid zich voordoet.

België zal politieke steun blijven bieden aan de ICGLR, een initiatief met de landen die het nauwst bij de Grote Merenkwestie betrokken zijn. Ons land zal zich ook inzetten om de contacten met de Afrikaanse Unie over die kwestie aan te houden en te verdiepen. Het belang van de Afrikaanse Unie in het inter-Afrikaanse spel neemt toe. Het Peace and Security Committee van de Afrikaanse Unie heeft in het Burundese dossier een erg moedige principiële benadering gehanteerd, ook al werden sommige beslissingen door de Staats- en Regeringsleiders nadien teruggedroefd. Voor het Afrika van de Grote Meren is de kaderovereenkomst voor vrede en veiligheid (2013), die eerder werd vermeld, erg belangrijk. Die overeenkomst bepaalt hoe de betrokken landen, de subregio als dusdanig en de internationale gemeenschap, door de primaire oorzaken (*root causes*) aan te pakken, de onveiligheid in de Grote Meren kunnen oplossen. Hoewel de kaderovereenkomst een bruikbare beschrijving en analyse van die primaire oorzaken aanlevert, heeft ze voorlopig geen definitieve oplossing van de Grote Merenproblematiek kunnen aanreiken. België steunt de doelstellingen van de kaderovereenkomst en wordt overigens expliciet in de tekst vermeld. In dezelfde zin heeft België in februari 2016 een regionale conferentie ter promotie van privé-investeringen in het Grote Merengebied medegefinancierd.

De duurzame economische groei en de ontwikkeling van de privésector zijn inderdaad meer dan een nationale zaak alleen. Zo draagt ons land bij aan de ontwikkeling van grensoverschrijdende projecten, met name via institutionele actoren zoals de Wereldbank, maar ook via niet-gouvernementele actoren zoals

Trade Mark East Africa, om vrij verkeer van personen en diensten te bevorderen. Vanuit hetzelfde oogpunt moedigt België privé-investeerders aan om grensoverschrijdende projecten te financieren.

Ook op vlak van vredesopbouw, conflictpreventie en mensenrechten heeft een regionale aanpak een toegevoegde waarde, onder meer door het ondersteunen van regionale samenwerkingsverbanden en initiatieven van lokale en internationale niet-gouvernementele actoren.

G. Burgerlijke samenwerking begeleiden en ondersteunen

De civiele maatschappij is een essentiële pijler voor de toekomst van de landen van de regio en een essentiële partner van de Belgische federale ontwikkelingssamenwerking in Centraal-Afrika.

Ngo's zijn essentieel voor de versterking van civiele maatschappijen. Ze hebben een gegronde expertise waarmee ze ambitieuze doelstellingen kunnen nastreven inzake promotie van de mensenrechten, milieubescherming, sociale en gendergelijkheid, economische en democratische emancipatie. Dat verklaart onze belangstelling voor de rol en de expertise van ngo's. De Belgische federale ontwikkelingssamenwerking kent ook een sleutelrol toe aan universiteiten en wetenschappelijke instellingen, aan onderwijsinstellingen, aan plaatselijke overheden en aan vakbonden. De niet-gouvernementele samenwerking wordt verzekerd door tal van niet-gouvernementele actoren, vakbonden, steden en gemeenten, ziekenfondsen, migrantenverenigingen, alsook door tal van andere burgerinitiatieven van de vierde pijler met microprojecten voor ontwikkeling in verschillende domeinen betreffen. Belangrijke kenniscentra zoals het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen, denktanks zoals het ECA-CREAC en Egmont kunnen pro memorie vernoemd worden. We kunnen ook de Belgische scholen in Kinshasa, Lubumbashi, Kigali en Bujumbura vermelden. De meeste leerlingen komen uit de desbetreffende regio. Dankzij die scholen kunnen banden worden gesmeed tussen ons land en de regio.

De verschillende actoren van de niet-gouvernementele samenwerking zijn erg aanwezig in Centraal-Afrika. Van de 106 Belgische ngo's die door de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking van de FOD Buitenlandse Zaken erkend worden, zijn er niet minder dan 51 die ontwikkelingsactiviteiten in de DR Congo financierden. In 2014 bedroeg de financiering van niet-gouvernementele actoren 36,53 miljoen euro, waardoor dat land de grootste begunstigde is van Belgische ngo-hulp. In Burundi bedroeg de niet-gouvernementele samenwerking 8,61 miljoen euro en in Rwanda 6,11 miljoen euro. De ngo's van de ontwikkelingslanden kunnen financiering verkrijgen via een partnerschap met een erkende Belgische ngo die in hun land aanwezig is. De hervorming van de niet-gouvernementele samenwerking, die werd onderhandeld met de betrokken organisaties in de loop van 2015, beoogt een grotere efficiëntie van interventies door meer samenwerking en synergiën, een betere concentratie en een administratieve vereenvoudiging. In dezelfde filosofie wordt er gewerkt rond Gemeenschappelijke Strategische Kaders die de geografische concentratie van de interventies van niet-gouvernementele samenwerking bevorderen en voor een betere dialoog met de administratie zorgen.

Op het vlak van bilaterale samenwerking en cultuur bezorgen de activiteiten van de deelstaten in de regio, vooral in de DRC, ons land bijkomende visibiliteit. Ze dragen bij tot een versterking van de relaties tussen Centraal Afrika en België.

H. Migratie en diaspora

Meer dan ooit staat migratie bovenaan op de nationale en Europese agenda. De Europese Staats- en Regeringsleiders verklaarden zich, op initiatief van de Europese Commissie, reeds akkoord om migratie als prioriteit naar voor te schuiven in het externe beleid, zeker in de betrekkingen met Afrikaanse landen van oorsprong en transit. Het migratieperspectief wordt meegenomen in de globale visie op de regio. De preventie van en de strijd tegen illegale migratie blijven prioritair. België streeft een duurzaam beleid na, gericht op het wegnemen van de diepere oorzaken van illegale migratie en het verbeteren van de omstandigheden ter plaatse, in nauwe samenwerking met de landen van herkomst. De internationale verplichting om eigen onderdanen in illegaal verblijf terug te nemen is hierbij cruciaal. Ook het migratiebeleid in ons land richt zich op een breder kader waarin een coherent beleid gevoerd wordt over de bevoegdheden en beleidsniveaus heen. Met het oog op het nastreven van een duurzaam beleid, is het ook belangrijk buitenlands beleid en ontwikkelingssamenwerking mee te nemen in deze globale visie, zeker in de relaties met landen waar België sterke banden mee onderhoudt.

Het Belgische externe migratiebeleid naar Centraal-Afrika zal zich ook complementair inschrijven met bestaande multilaterale initiatieven zoals het Rabat proces of de opvolging van de Europees-Afrikaanse Valletta conferentie over migratie.

De evolutie in Centraal-Afrika beïnvloedt ons land rechtstreeks door de aanzienlijke migratiestromen. Daarnaast is er ook een asiëdimensie. In 2015 hebben 650 Congolezen (erkenning van de vluchtelingenstatus: 84%), 242 Burundezen (erkenning van de vluchtelingenstatus: 76%) en 230 Rwandezen (erkenning van de vluchtelingenstatus: 33%) asiel aangevraagd in België. De politieke-en veiligheidssituatie in Centraal Afrika blijft dus niet zonder gevolg voor België.

In onze betrekkingen met die landen streven we ernaar om migratie in goede banen te leiden. Er bestaan readmissieakkoorden met Rwanda, sinds 2006 met de DRC en sinds 2009 met Burundi. België beschikt in Kinshasa overigens over een hulpkantoor van Vreemdelingenzaken om de migratieproblemen zo goed mogelijk af te handelen. België voert in de DRC een actief preventiebeleid, uit eigen beweging en ook in samenwerking met de IOM (Internationale Organisatie voor Migratie). Er wordt beoogd potentiële migranten te informeren en te verwittigen en ook zij die terugkeren te begeleiden. Het beleid inzake de toegang tot het grondgebied is uiteraard essentieel voor de Belgische bilaterale betrekkingen met die landen. In die drie landen beheren de Belgische ambassades doorgaans de afgifte van visa voor de hele Schengenzone, wat een zware en erg delicate taak is. Er moet rekening worden gehouden met de belangen van zakenmannen en reizigers te goeder trouw, die toegang tot het grondgebied moeten kunnen krijgen. Pogingen tot illegale immigratie worden daarentegen bestreden. Daarvoor is een nauwe communicatie tussen de

ambassade en Vreemdelingenzaken noodzakelijk, met respect voor de bestaande regels. Tegelijkertijd is een kortdaat en efficiënt terugkeerbeleid nodig voor diegenen die illegaal in ons land verblijven. De volledige samenwerking van de herkomstlanden bij identificatie en terugname is hiervoor cruciaal.

De numerieke aangroei van de Congolese diaspora en haar diversifiëring is een relatief recent verschijnsel. Op 31 december 2014 woonden er 18.564 Congolezen, 3198 Rwandezen en 1468 Burundezen in België. Daarbij komen natuurlijk nog een groot aantal burgers die in de loop der jaren genaturaliseerd werden. Tussen 2003 en 2013 werden 19.220 onderdanen van de DRC tot Belg genaturaliseerd, net als 6333 Rwandezen en 2187 Burundezen. De aanwezigheid van diaspora's in België houdt de banden met Centraal-Afrika levend. Het is dan in deze context ook positief dat diaspora's zich in de ontwikkeling van het land van herkomst interesseren.

De aanwezigheid van die gemeenschappen brengt soms ook een aantal negatieve gevolgen teweeg, zij het van beperkte omvang: er zijn gevallen van stadscriminaliteit en bepaalde kruisingen met politieke activiteit gelinkt aan de Congolese 'combattants', al zijn het grotendeels Belgen afkomstig uit de regio Centraal-Afrika die hierin betrokken zijn. Ons land zal ook alert blijven voor de gevaren van de uitbreiding van de jihadistische radicalisering, bijvoorbeeld in bepaalde regio's in het oosten van Congo.

I. Verdediging van de belangen van onze landgenoten in de regio

Onze landgenoten in Centraal-Afrika blijven prioritair voor België, in het bijzonder bij crisisgevallen. Er verblijven momenteel 3418 Belgen in de DRC, 585 in Rwanda en 332 in Burundi. Het aantal Belgen in andere landen van de regio is eveneens beduidend (240 in Oeganda, 250 in Tanzania, 230 in Angola, 238 in de Republiek Congo en 459 in Kenia).

Die cijfers houden enkel rekening met Belgen die als resident permanent in het land verblijven en zijn ingeschreven op de ambassade of het consulaat. Ze volgen geen opwaartse trend. Of er nieuwe Belgen in de regio komen, hangt vooral af van het zakenklimaat. Dat blijft jammer genoeg ongunstig, althans in de DRC en Burundi.

De aanwezigheid van een Belgische gemeenschap vraagt veel van de ambassades. Zij helpen de Belgische expats op consulaire vlak en inzake burgerlijke stand. Ze vervullen voor hen dus de rol van gemeentebestuur. Er werden belangrijke inspanningen geleverd om onze landgenoten in de gevangenis, met name in de DRC, consulaire bij te staan. Onze ambassade in Kinshasa heeft de delicate en pijnlijke kwestie van adopties van nabij opgevolgd. De kwestie werd op een gunstige manier geregeld.

De veiligheid speelt ook een rol. Door de huidige instabiliteit in Burundi en door het verkiezingsproces in de DRC moeten we voortdurend een inventariserings- en alarmsysteem voor de aanwezige Belgen handhaven. Dat is nodig om de hele gemeenschap snel instructies te kunnen geven, zoals de afgelopen maanden in de Democratische Republiek Congo en in Burundi. De federale overheidsdiensten werken nauw samen voor risicoanalyses. De reisadviezen op de website van de FOD Buitenlandse Zaken zijn het resultaat van die gezamenlijke analyse. De diplomatieke posten actualiseren crisisplannen. Net zoals overall is het Europese overleg in dat opzicht essentieel.

Met haar veiligheidsanalyses speelt Defensie daarin een belangrijke rol. Daardoor blijven onze landgenoten op de hoogte en kan er in de aanloop naar een mogelijke crisis een 'contingency planning' worden uitgevoerd. Meer aandacht moet gaan naar een op inlichtingen gebaseerde 'early warning', die landgenoten in staat zal stellen om tijdig de eigen verantwoordelijkheid op te nemen ingeval van nakende crisis. Een militaire inzet ten bate van onze landgenoten zal alleen maar in uiterste omstandigheden overwogen worden, bij uitputting van alle andere middelen.

3. Een methode aangepast aan de uitdagingen

Deze nota identificeert onze belangen in de regio en waarden die we willen verdedigen. We streven ernaar ons beleid beter op onze behoeften af te stemmen.

A. Geïntegreerde interdepartementale aanpak

Het Belgische partnerschap met de landen van Centraal-Afrika en de regio is multidimensionaal. Behalve de drie voornaamste FOD's (Buitenlandse Zaken, Defensie, Ontwikkelingssamenwerking) spelen ook verschillende andere FOD's en overheidsdiensten (Financiën, Binnenlandse Zaken, Justitie) en de gewesten en gemeenschappen een rol. De contacten met niet-gouvernementele actoren en menselijke contacten spelen ook mee. Deze nota bepleit een betere integratie van alle beleidsdomeinen zodat de verschillende dimensies elkaar wederzijds versterken.

De FOD Buitenlandse Zaken is de bezieler van een periodieke (wekelijkse of tweemaandelijks) interdepartementale vergadering zodat de betrokken sectoren informatie kunnen uitwisselen en hun actie kunnen coördineren. Indien nodig zijn er daarbovenop ook ad hoc vergaderingen over specifieke thema's, zoals veiligheid. Het hoofddoel van die vergaderingen is om de kwesties multidimensionaal aan te pakken. Er wordt informatie uitgewisseld over de situatie ter plaatse en over de planning en uitvoering van de programma's. In de posten in Bujumbura, Kigali, Kinshasa en Lubumbashi verloopt de integratie tussen het diplomatieke personeel (consulaire, ontwikkelings-, beleids- en economische opdrachten), de vertegenwoordigers van Defensie (militaire attachés, DAS...) en de BTC erg goed.

Het is moeilijk om tot een perfect homogeen beleid voor Centraal-Afrika te komen. Elke instelling is namelijk gebonden aan haar eigen administratieve regels voor haar projectencyclus en kan haar vooropgestelde doelen voor een stuk onafhankelijk nastreven. Dankzij het huidige nauwe en voortdurende overleg tussen de actoren kunnen er op een pragmatische manier resultaten worden geboekt. Een steeds nauwere samenwerking met steeds meer toenaderingsinitiatieven is belangrijk. België moet zijn 3D-LO-benadering (Diplomatie, Defensie, Ontwikkeling, 'Law and Order') ook verdiepen, ook op het politiek-strategische niveau en gebaseerd op een gemeenschappelijke analyse van de risico- en omgevingsfactoren. De gereviseerde OESO-DAC richtlijnen inzake ODA (Official Development Assistance)-rapportering op het vlak van vrede

en veiligheid verduidelijken en verbreden bovendien de reikwijdte van ODA-regels voor de veiligheidssector". In Afrika kan die benadering goede resultaten opleveren. De meeste betrokken FOD's hebben er namelijk de nodige ervaring en zijn er aanwezig met langetermijnprojecten die deels samenvloeien met die van andere actoren. Hiervoor kan men putten uit de bestaande convergentie tussen het ambassade- en ontwikkelingsnetwerk in Centraal-Afrika en de vertegenwoordiging van Defensie.

B. Politieke dialoog

De politieke dialoog met de landen van de regio is absoluut noodzakelijk voor een efficiënt beleid in Centraal-Afrika. In de praktijk moeten dan ook alle communicatiekanalen zo veel als mogelijk openblijven, zelfs als de betrekkingen gespannen zijn of als de meningen uiteenlopen. Er moet in de eerste plaats een politieke dialoog zijn waarin alle thema's aan bod komen. In het belang van een sterk partnerschap probeert België altijd eerst zijn boodschappen rechtstreeks over te brengen vooraleer openlijk te reageren. Daarvoor vinden er op ministerieel niveau regelmatige bezoeken naar de regio en contacten plaats. Voorts moeten we onze regionale diplomatieke aanwezigheid benutten en moet de dialoog met de in Brussel aanwezige ambassades van de landen uit de regio onderhouden worden. De bilaterale dialoog met politieke leiders uit de regio wordt ook gevoerd in de marge van multilaterale vergaderingen.

C. België als voortrekker van een internationale aanpak

Om een succesvol Belgisch beleid in de regio tot stand te brengen, moeten we ons ook richten op de omliggende landen en de regionale en subregionale organisaties. Vandaag blijkt dat de belangrijkste diplomatieke spelers in Afrika de Afrikaanse landen zelf zijn. Regionale mogelijkheden spelen een belangrijke rol. Die rol wordt belangrijker met de tijd en naarmate de stem van geldschieters afneemt als gevolg van de afnemende bijdrage van de officiële ontwikkelingshulp aan het welzijn van de Afrikaanse landen. In Centraal-Afrika overheersen tegenwoordig de stemmen van Zuid-Afrika, Tanzania, Oeganda, Angola en de Republiek Congo. Een efficiënt beleid kan enkel slagen als het nauw overlegd wordt met de landen van die regio. België heeft een goed georganiseerd ambassadenetwerk dat berichten doeltreffend kan doorgeven en ontvangen. Het gaat met name om onze ambassades in Kampala, Dar Es Salaam, Addis Abeba, Pretoria, Nairobi en Luanda. België beschikt over een speciale afgezant van de minister voor de Grote Meren. In nauwe samenwerking met een beperkt aantal andere speciale gezanten van de meest betrokken landen vormt die diplomaat het hart van de diplomatieke inspanningen in de regio.

Ons land wil de aandacht van de internationale gemeenschap vestigen op de ontwikkelingen in Centraal-Afrika. Dat wil het in het kader van de Verenigde Naties doen en in het bijzonder binnen de Veiligheidsraad in 2019-2020, als België verkozen wordt tot niet-permanent lid. In het kader van de Europese Unie sluit België zich geheel aan bij de ambitie van Europa om zijn internationale rol te versterken via een globale aanpak en via de ontwikkeling van een samenhangend Europees buitenlandbeleid. België moedigt de EU aan om haar partnerschap met het Afrikaanse continent, en vooral met de landen van Centraal-Afrika, verder uit te bouwen. De Belgische betrekkingen in de regio zijn in essentie een voortzetten van de gemeenschappelijke strategie EU-Afrika en

diens daaruit voortvloeiende actieplannen, die in 2007 als een aanvullend kader bij de Overeenkomst van Cotonou van 2000 aangenomen werd als formeel kanaal voor de betrekkingen van de Europese Unie met Afrikaanse landen. De Globale Strategie van de EU, die in 2016 werd voorgesteld, bepaalt dat inspanningen voor vrede en ontwikkeling van het Afrikaanse continent een investering zijn met het oog op vrede en welvaart in Europa.

België is immers voorstander van een gecoördineerde, Europese en internationale aanpak t.a.v. de landen van Centraal Afrika. Omgekeerd moet onze expertise rond Centraal Afrika België in staat stellen binnen de Europese Unie, de Verenigde Naties en de internationale gemeenschap aan diplomatiek gewicht te winnen. Dit dossier heeft op diplomatiek vlak een hefboomfunctie en moet als aanleiding dienen om ook andere dossiers die voor België van belang zijn aan te kaarten.

Onze standpunten moeten ook gecoördineerd worden in de Internationale Contactgroep voor de Grote Meren, de Europese Unie en de groep van speciale gezanten waar ons land deel van uitmaakt. Als 'honest broker' kan België Centraal-Afrika op de agenda van de Europese instellingen houden. Onze analyses en evaluaties kunnen als hefboom werken voor een gezamenlijk, krachtig en realistisch Europees standpunt en onze doelstellingen kunnen doeltreffender worden opgevolgd met personeel en financiële middelen van de Europese instellingen en met de medewerking van de EU-instrumenten.

Dankzij zijn expertise en kennis kan België zowel in de EU als de VN invloed uitoefenen op de multilaterale besluitvorming. Ons land kan die organisaties ook aanmoedigen om noodzakelijke middelen en instrumenten te mobiliseren voor de landen van de regio. Door het voortouw te nemen in Europees en multilateraal verband zal België een grotere en duurzamere impact kunnen uitoefenen op de regio.

D. Economie als motor van onze aanwezigheid in de regio

Duurzame economische ontwikkeling is de sleutel ~~van~~ tot de oplossing voor een aantal problemen in de regio: het vormt niet alleen de basis van onze ontwikkelingsvisie voor de regio, maar ook een opportuniteit voor Belgische ondernemingen.

In deze context wenst België de aanbevelingen van de Conferentie over Privé-Investerings in de regio van de Grote Meren van 24 en 25 februari 2016 te onderschrijven en zich hiervoor actief in te zetten. België zal meer bepaald alle betrokken partijen aanmoedigen het Forum over Privésector in de regio van de Grote Meren te operationaliseren.

De informatie-uitwisseling tussen verschillende departementen en overheden, die al goed functioneert voor wat de politieke- en veiligheidssituatie betreft, zal bijgevolg ook worden versterkt op economisch vlak. Hiervoor wordt AFECO in het leven geroepen, een interfederale vergadering voor economische betrekkingen met Centraal-Afrika, die voortaan naar het model van de bestaande interdepartementale vergadering over Centraal Afrika, regelmatig zal bijeenkomen. Dit zal een forum voor overleg en informatie-uitwisseling bieden aan federale departementen en deelstaten. Op die manier kunnen de beschikbare expertise in onze posten over de macro-economische situatie en de

contacten die onderhouden worden met overheden en lokale economische actoren, ten dienste worden gesteld van de belangen van onze bedrijven, zonder dat er sprake zou zijn van gebonden hulp. Dit kan Gewesten ook toelaten om opportuniteiten te identificeren en een strategie uit te werken met het oog op het organiseren van economische zendingen.

Naast informatie-uitwisseling kunnen ook bestaande federale exportinstrumenten, zoals Finexpo en Delcredere, aangewend worden om de economische activiteit in Centraal-Afrika verder te ontwikkelen. Deze instrumenten dienen, naast de versterking van de concurrentiekracht van Belgische bedrijven, tevens de economische en sociale ontwikkeling van het begunstigde land ten goede komen.

Ten slotte moeten contacten tussen de actoren van ontwikkelingssamenwerking en het bedrijfsleven opgedreven worden. Dit gebeurt met respect voor de interne bevoegdheidsverdeling.